

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

תוכן

- א. ל"ש אלא בעיר אבל בדרך עד שיהיו שלשה שמא יצטרך אחד מהם להשתין ונמצא אחד מתייחד עם הערות.....2
- ב. מוסרים לו שני תלמידי חכמים ... כי היכי דניהוו עליה סהדי.....3
- ג. קאזלי באורחא הוה קאזלא ההיא אתתא קמיהו א"ל רב לרב יהודה דל כרעך מקמי גיהנם.....3
- ד. מלקין על ייחוד ואין אוסרין על הייחוד ... בייחוד פנויה אבל בייחוד דאשת איש לא שלא תהא מוציא לעז על בניה.....4
- ה. מלקין על לא טובה השמועה.....5
- ו. אמר רבה בעלה בעיר אין חוששין משום ייחוד.....7
- ז. פתח פתוח לרשות הרבים אין חוששין משום ייחוד.....9
- ח. שקולי דרגא מתותי ביבי.....11
- ט. בעלה בעיר אין חוששין משום ייחוד שאני רב ביבי דשושבינתיא הואי וגייסא ביה 12
- י. אנשים מבחון ונשים מבפנים ... אנשים מבפנים ונשים מבחון ... אנא נעביד לחומרא.....12
- יא. אביי דייר גולפי רבא דייר קנה.....13
- יב. וה' יסלח לה ... באשה שנדרה בנזיר ושמע בעלה והפר לה והיא לא ידעה שהפר לה בעלה והיתה שותה יין ומטמאה למתים.....14
- יג. מתייחד אדם עם אחותו ודר עם אמו ועם בתו.....14
- יד. אסור להתייחד ... ואפילו עם בהמה ... אביי מכלליה מכולה דברא רב ששת מעבר ליה מצרא.....15
- טו. מתייחד אדם עם שתי יבמות ועם שתי צרות עם אשה וחמותה עם אשה ובת בעלה עם אשה ותינוקת שידעת טעם ביאה ואין מוסרת עצמה לביאה.....15
- טז. הגדילו זה ישן בכסותו ... תינוקת בת תשע שנים ויום אחד תינוק בן שנים עשרה שנה ויום אחד ... כדי שיהיו שדים נכוננו ושערך צמח ... בושה לעמוד לפניו ערום אסור ... יצר אלבשה.....16
- יז. שקליה לבת ברתיא אותבוה בכנפיה.....17
- יח. אסור לאדם שיקדש את בתו כשהיא קמנה עד שתגדיל ותאמר בפלוני אני רוצה.....18
- יט. אין משתמשים באשה ... כאידך דשמואל ... הכל לשם שמים.....18

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

דף פא.

א. ל"ש אלא בעיר אבל בדרך עד שיהיו שלשה שמא יצטרך אחד מהם להשתין ונמצא אחד מתייחד עם הערוה

כבר התבאר לעיל דף פ: שי"א שלא יתייחדו שני אנשים וכ"ש איש אחד, אפילו עם נשים הרבה¹. וי"א שאשה אחת מתייחדת ביום, ובעיר עם שני אנשים כשרים, וסתם אנשים, כשרים הם².

אך אם מלויים אותה לשומרה בדרך בשדה, אינה מותרת להתייחד אלא אם היו שלושה אנשים³. ויש אוסרים בדרך בשדה, גם אם אין מלויים אותה לשומרה⁴.

וכן בלילה אפילו בעיר, אינה מותרת להתייחד, אלא אם היו שלושה אנשים⁵.

בזמנינו שיש תנועה תמידית ביום, הגדרת דרך השתנתה, ותלוי בצפיפות התנועה. ובעירות הגדולות מאד שישנם לפעמים שטחים עצומים, שכלה דרך בני אדם, אף על פי שעדין שייך לגבולי העיר, מכ"מ אינו מקום ישוב דירות אלא גנות נרחבות וכיו"ב, בודאי גם בעיר אסור כמו בדרך, אם לא שהוא בשעה שרגילים אנשים לבא לשם⁶.

הנוסעים בלילה במכונית, אם הנסיעה בעיר אין צריך ג' אנשים, כיון שהנהג ודאי לא יישן, אך כשהנסיעה בין עיר לעיר, במקום שלא שכיח עוברים ושבים ולפעמים מאוחר בלילה, גם בעיר עצמה זה עלינו להחמיר⁷.

¹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז כב סעי' ה

² רמ"א שם

³ רמ"א שם שמא יצטרך א' לנקביו ילך ממנה ותשאר היא עם אחד וכתב בד"מ בשם רי"ז ודוק! כשילכו עמה לשמור אותה אז לא ילכו שניהם ממנה וישאר א' עמה אבל אם אין חולכים עמה לשמור מותר דאם יצטרך א' לנקביו ילך גם השני עמו ותשאר היא לבדה, אבל לא חיישינן שמא ישאר א' עמה דהא בכשרים איירי ולא יעבור במזיד, ב"ש ס"ק ט ב חכמ"א שם סעי' ה

⁴ הראב"ד דהא כתב שמא ישן א' והשני יעשה איסור ויבא עליה לפ"ז בדרך אסור אפי' אם אין חולכים לשמור אותה מיהו קשה למה חיישינן שיעשה במזיד איסור דהא בכשרים איירי ואפשר ליישב קצת, וב"ח כתב בשם מהרש"ל דאסור וכן משמע מדברי הש"ע דאין לסמוך על סברת רי"ז מדהשמיט דעתו כאן בש"ע ב"ש שם

⁵ רמ"א שם משום דחיישינן שמא ישן א' מהם וישאר השני עמה אף על גב דאפשר לו להקיץ את חבריו מ"מ בינו לבינו מתייחד עמה ב"ש שם ס"ק ט.

⁶ שו"ת שבט הלוי חלק ה סימן רב

⁷ שו"ת שבט הלוי שם

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

ב. מוסרים לו שני תלמידי חכמים ... כי היכי דניהו עליה

סהדי

כבר התבאר במסכת סוטה דף ז. ולעיל דף פ: שהבעל שקינא לאשתו ואעפ"כ נסתרה, אחר ששמעו בית הדין שבאותו מקום את דברי העדים הם שולחים את הבעל עם אשתו לבית דין הגדול של שבעים זקנים בבית המקדש⁸. ומוסרים לו שני תלמידי חכמים לשמרו ולהתרות בו שלא יבוא עליה בדרך, קודם שתיה, כשהיא אסורה עליו, שאם יעשה כן יעידו ע"ז בבי"ד הגדול, ולא ישקו אותה⁹.

ג. קאזלי באורחא הוה קאזלא ההיא אתתא קמייהו א"ל רב

לרב יהודה דל כרעיך מקמי גיהנם

צריך אדם להתרחק מהנשים מאד¹⁰ מאד¹¹. וכן הנשים צריכות להתרחק מהאנשים מאד מאד¹² ואסור להלך אחריה¹³, אלא רץ ומסלקה לצדדין או לאחוריו.

⁸ רמב"ם פ"ג ה"א (ובעי"ז ברמב"ם סנהדרין פ"ה ה"א), ע"פ המשנה שם ז ע"א, וכדלקמן שאין משקים את הסוטה אלא בבי"ד הגדול של שבעים זקנים במקדש.

⁹ רמב"ם שם ע"פ המשנה שם, והגמרא ורש"י שם. ושולחים עמו דווקא תלמידי חכמים שיוודעים להתרות בו ולומר לו שמן התורה כשאין האיש מנוקה מעון שבא עליה משנאסרה עליו, אין המים בודקים את אשתו ואמרו שם בגמרא שדין זה של מסירת התלמידי חכמים, הוא חיוב חכמים, ומן התורה הבעל מביא את אשתו לבדו, שנאמר "והביא האיש את אשתו", ועוד מתבאר בגמרא שם שאע"פ שהבעל נאמן שלא בא על אשתו כשהיא נדה, ואין צריך עדים שישמרוה, אין זה אלא לפי שהנדה באיסור כרת חמור עליו, אבל סוטה היא איסור לאו שקל עליו וחששו, ועוד שנדה יש לה היתר לכשתטהר, ואין יצרו תוקפו, והסוטה אין לה היתר אם היא תימצא טמאה, ולבו רודף אחריה, וכבר נאמר (משלי ט יז) "מים גנובים ימתקו". אך רבי יהודה שם חולק וסובר שבעלה נאמן עליה, ואינה צריכה שני תלמידי חכמים שישמרו עליה (מקל וחומר, ומה נדה שהיא בכרת נאמן עליה, סוטה שהיא בלאו לא כל שכן, ועוד שמן התורה האיש מביא את אשתו אל הכהן, שנאמר "והביא האיש את אשתו"), ונפסק ברמב"ם כחכמים.

¹⁰ שו"ע ונו"כ שם כא א

¹¹ על דרך מה שאמר התנא בפ"ד מאבות מאד מאד הוי שפל רוח דהיינו שאע"ג שבלב המידות צריך דרך הממוצע בנאוה מוכרח להקצין לקצה האחרון וה"ה כאן צריך להתרחק עד קצה האחרון (אפי' זוטרי ס"ק א)

¹² יפה לב ח"ה כאן אות א

¹³ בפוסקים יש שני טעמים א. משום חשד שאין הכל בקיאות בקרובותיו ולכן אסור גם אחרי אשתו ב. שלא יבוא לידי הרעור ע"י הילוכה ותנועותיה ונ"מ בנמצא חוץ לד' אמותיה.

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

ואם הוא חוץ לד' אמותיה י"א¹⁴ שמותר ללכת אחריה, וי"א¹⁵ שאם אינה אשתו כל שיכול לראותה, אסור לילך אחריה.

ד. מלקין על ייחוד ואין אוסרין על הייחוד ... בייחוד פנויה אבל בייחוד דאשת איש לא שלא תהא מוציא לעז על בניה

כבר התבאר במסכת כתובות דף יג. ולעיל דף פ: שאסור מדין תורה¹⁶ להתייחד עם ערוה מהעריות, או עם חייבי לאוין¹⁷, בין זקנה בין ילדה, שדבר זה גורם לגלות ערוה¹⁸

וי"א¹⁹ שייחוד עם נדה הוא בכלל ייחוד עם הערוה, וי"א²⁰ שאינו אלא אסור מדרבנן.

¹⁴ כ"כ בבאר היטב סק"ב ועוד אחרונים שחז"ל לד' אמות אין בו חשד
¹⁵ בשו"ת רדב"ז ח"ב סי' תשע מובא בבאר היטב הנ"ל כיון שעיקר הטעם משום הרהור ע"י שיראה הליכתה ותנועתה הואפילו מכוסה כלה (ולפ"ז באשתו שליכא הרהור מותר אם אינו בתוך ד' אמות דטעם חשד אין וטעם הרהור אין)

¹⁶ כ"מ בגמ' ע"ז לו: וכן פסק להדיא בטור אבהע"ז כב וכן ביד רמ"ה סנהדרין כא: ובחכמ"א שער בית הנשים כלל קכו, א. וכן כתב בפשיטות בהפ"ז חיים בספר נדחי ישראל פכ"ד ובגדר עולם פ"ח ובחתימת הספר, ועיין בשו"ת ציץ אליעזר חלק ו סימן מ – קונ' איסורי יחוד פרק א שהביא דבסנהדרין כא: איתא נמי בהאי לישנא יחוד דאורייתא הוא ועיין בר"ח בע"ז שם כותב בסתמא אבל יחוד דבת ישראל אם היא אשת איש מן התורה היא גם רש"י ותוס' בשבת ד' י"ג ע"א סוברים בפשיטות דייחוד דא"א איסורו מה"ת ממש. ומפורש יוצא כן גם מדברי התוס' בסנהדרין ד' ל"ז ד"ה התורה ועיין גם בתוס' סוטה ד' ז' ע"א ד"ה נדה שמוכח נמי בבזאת אך בעיין ב"ש כב ס"ק א שהביא דעת הרמב"ם שאינו אלא איסור מדברי קבלה, ובחינוך קפח יש מדייקים כרמב"ם ועיין בצי"א שם שמביא דבספר ארעא דרבנן למהר"י אלנזי מערכת י' אות רפ"ח כתב דהרמב"ם הוא לפי סברתו דכל דבר שאינו מפורש בכתוב לא קרי ליה ד"ת כמ"ש בכמה מקומות ועיין שם בצי"א שהביא שבמפורש כדעת הרמב"ם פסק הלבוש באה"ע סי' כ"ב סעי' א' וכפי הנראה קיימי בשיטתו גם המחבר בשו"ע שסתם והדרישה לטור שם.

¹⁷ פרישה וב"ש ס"ק א אך עיין בצי"א הנ"ל שהביא חבל אחרונים שחלקו וס"ל דחייבי לאוין אינו אלא מדרבנן.

¹⁸ שו"ע ונו"כ אבהע"ז כב א

¹⁹ חכמת אדם שער בית הנשים כלל קכו, הפ"ז חיים גדר עולם פ"ח ובנדה י ישראל פכ"ד

²⁰ בשו"ת ציץ אליעזר חלק ו סימן מ – קונ' איסורי יחוד פרק א אות יז מביא בספר נחל ברית בה' יולדת סי' ש"ל אות ב' שכותב דצ"ע כשהיא נדה די"ל דהוי בכלל ג"ע. אך בקונטרס דברי שלום להמהרש"ם ז"ל שבסוף הספר שם באות ל"ט מביא לזה דברי החנוך מצוה רצ"ו בסופה דמבואר דכל אשה שהקדושין תופסין בה ל"ה בכלל ג"ע, ומסיים דלפ"ז גם נדה אינו בכלל ג"ע ליהרג, ושגם בתשו' פ"י ח"ב סי' מ"ד האריך להוכיח כן עיין שם. ובס' כ"ה שם בצי"א הביא בזה דעות שונות בשו"ת ריב"ש סי' תכ"ה ובס' הזכרונות למהר"ש אבוהב ז"ל בה' נדה. ושכן העלה אחרי המחקר הרב בזה בס' הקרי לב האה"ע סי' י"ז דיחוד נדה אסור מה"ת לכ"ע לעומת זאת הגר"ש לנדא בשו"ת נו"ב מהדו"ת האה"ע סי' ל"ז שהיה פשוט בעיניו ההיפך מזה דגם יחוד דפנויה נדה האיסור הוא רק מדרבנן וכן בתשובה להגאון מופה"ד הגר"א מקאנא ז"ל הנדפסת בספר שו"ת מר ואהלות (פוסק) באהל ארץ נוד וכן בשו"ת תורת חסד (מלוכלין) האה"ע סי' י"ב ובחזון אי"ש נשים סי' ל"ד אות ג'

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

כשאירע מעשה אונס ותמר, גזר דוד ובית דינו על ייחוד פנויה גם אם היא טהורה. ואף על פי שאינה ערוה, בכלל ייחוד עריות היא²¹.

גם בארום עם ארוסתו ישנו איסור ייחוד ואפילו לאחר כתיבת התנאים²² שמאי וחלל גזרו על ייחוד עובדי כוכבים²³.

כל המתייחד עם אשה שאסור להתייחד עמה, בין ישראלית בין עובדת כוכבים, מכין את שניהם מכת מרדות, האיש והאשה, ומכריזין עליהם חוץ מאשת איש שאע"פ שאסור להתייחד עמה, אם נתייחד אין לוקין, שלא להוציא לעז עליה שזינתה ונמצא מוציאין לעז על בניה שהם ממזרים²⁴.

במקום שנראה לבית דין דאיכא למיחש לאיסורא, צריך להפריש²⁵. אולם אפילו התייחדה עם הפוסל אותה בביאתו, אינה נפסלת לכהן בכך, ואין אשת איש נאסרת על בעלה, שאין אוסרין על הייחוד²⁶.

ה. מלקין על לא טובה השמועה

יש לבית דין²⁷ בכל מקום ובכל זמן להלקות אדם ששמועתו רעה, והעם מרננים עליו²⁸, שהוא עובר על העריות, והוא שיהיה קול שאינו פוסק, ולא יהיו אלו אויבים ידועים שמוציאין עליו שמועה רעה²⁹, וכן מבזין את זה ששמועתו רעה ומחרפין את יולדתו בפניו.

²¹ שו"ע ונו"כ אהע"ז כב סעי' ב

²² הח"ח בנדר עולם פ"ח וז"ל שם "ודע עוד אפילו אם היא עתידה להיות אשתו כגון שהיא אחר כתיבת התנאים אף אם יקל לעצמו לטייל עמה על כל פנים יזהר מלהתייחד עמה שלא בפני אדם כי היא שוה לכל הנשים בענין זה ואין שום היתר בזה מחמת התנאים אפילו אם היתה טהורה וכל שכן שהיא בודאי נדה כל זמן שלא טבלה כדין על כן איסור ייחוד במקומו עומד וכל שכן בחיבוק ונישוק מן התורה שעל זה בא הכתוב לא תקרבו לגלות ערוה כמו שכתב הרמב"ם פכ"א מהלכות איסורי ביאה המחבק או מנשק אחת מכל העריות עובר בלאו ולא תקרבו לגלות ערוה והמקילין בזה עתידין ליתן את הדין ע"ז בעולם הבא וגם לא יראו טוב בעוה"ז"

²³ שם סעי' ב ולא היה בכלל גזרת ייחוד פנויה בת ישראל כי בבית ישראל איכ' למיגזר מפני כי יש לחוש שמא מתייחד עם ערוה דאם יתייחד עם זו יתייחד נמי עם הערוה מה שאין כן בגויה דאינו יכול לבא בגויה לידי עריות פרישה שם ס"ק א ב"ש שם ס"ק ג

²⁴ שם סעי' ב

²⁵ רמ"א שם סעי' ב

²⁶ ח"מ שם ב ב"ש שם ג

²⁷ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק כד הלכה ה, טור חו"מ ב ב

²⁸ , משמע שאפילו אין כאן עדות ברורה. ט"ז שם

²⁹ וכבר התבאר במסכת יבמות דף כה. כיצד הוא הקול כשרננו בעיר עליה ועל הנשען ואמרו פלוני זינה עם פלונית, ולא פסק הקול יום ומחצה שרננו כך, אפילו אם לא הוחזק הקול בבית דין או קרובים הדברים

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

אשת איש³⁰ שטוענת על איש אחר שהוא רודף אחריה והוא מכחישה, אינה נאמנת לענין ליסרו ולהענישו, אבל כדי להפרישם מאיסור, יגזרו עליו נידוי שלא ידבר עמה משוב ועד רע, וכן שלא ידורו בשכונה אחת.

ואם מוחזק בעיניהם לחשוד על העריות, ראוי לגעור בו בנזיפה ולאיים עליו שאם לא יתנהג כשורה, יבדילוהו מביניהם לרעה וידחוהו בשתי ידים, כמו שאמרו חז"ל, מלקין על לא טובה השמועה.

וזהו בסתם אדם, אבל בתלמיד חכם וצורבא מרבנן וודאי עשה תשובה³¹.

וכבר התבאר במסכת מגילה דף כה. שאדם שבחנת את דרכו כי אין פחד אלהים לנגד עיניו ותמיד יתיצב על דרך לא טוב, כמו הפורק מעליו עול מלכות שמים, או שאינו נזהר מעבירה אחת אשר כל שער עמו יודעים שהיא עבירה, בין שאותה העבירה שהוא רוצה לגלות עשה החוטא כמה פעמים במזיד, או שעבר במזיד כמה פעמים עבירה אחת המפורסמת לכל שהיא עבירה, אם כן מוכח מינה שלא מחמת שגבר יצרו עליו עבר על דברי ה' כי אם בשרירות לבו הוא הולך ואין פחד אלהים לנגד עיניו, לכן מותר להכלימו ולספר בגנותו, בין בפניו ובין שלא בפניו.

ואם הוא יעשה מעשה או ידבר דבר, ויש לשפטו לצד הזכות ולצד החוב, צריך לשפטו לצד החוב, אחרי שנתחזק לרשע גמור בשאר עניניו, ומותר להכלימו במעלליו ולהודיע תועבותיו ולשפוך בוז עליו, ועוד אמרו מפרסמין את החנפים מפני חלול השם, וכל שכן אם הוכיח אותו בזה³² ולא חזר דמותר לפרסמו ולגלות על חטאיו בשער בת רבים ולשפוך בוז עליו, עד שיחזור למוטב.

אולם זה מותר רק בהתקיים התנאים דלהלן:

שאמתיים הם ומוציאין אותה מן הנמען. כמבואר בשו"ע אבהע"ז יא ובנו"כ שם אבל אם לא היה שם רינה לדבר זה בעיר, או שפסק הקול מעצמו שלא מחמת יראה תוך יום ומחצה ואמרו שהוא שקר, או שיש אויבים לה או לנמען או לבעל, שאפשר לומר שהאויבים פירסמו, או שאחרים פרסמו והאויבים החזיקו לקול, אף על פי שלא פסק, אין זה קול ואם נשאת לנחשד ואין עדי כיעור לא תצא אפילו אין לה בנים. אולם לכתחלה אסור לו לכונסה ואפילו כשיש רק לעז בעלמא לא יכנסנה לכתחלה. אולם קול שמחמת אויבים אין זה כלום, ואפילו לכתחלה מתירים אותה להנחשד לכל הדיעות.

³⁰ שו"ע ונו"כ שם קע"ב

³¹ ד"מ שם ה, וסמ"ע ח בשם הר"ן.

³² באר מים חיים על חפץ חיים לשון הרע כלל ד אות ז

נראה בדבר שאינו מפורסם בישראל לאיסור צריך שיהיה המוכיח אדם נכבד שראוי לסמוך עליו, או אפילו אם איננו נכבד כל כך והוא מראה לו בספר שהוא אסור, ואם כן מוכח מזה שהחומא אין פחד אלהים לנגד עיניו ולכך מותר להכלימו עבור זה. אבל אם המוכיח אין נכבד אף שהוא אומר לו שדבר פלוני הוא שלא כהוגן על כן לא יעשה עוד דבר זה, ועבר ועשה אפילו במזיד, אין לו להכלימו או לגנותו עבור זה בפני אנשים כי אולי חשב שאין הדין עם המוכיח, אלא יודיע המוכיח את הדבר הזה לאנשים חשובים הנמצאים שם אולי ישמע לעצתם על להבא, ואם גם להם לא ישמע אז יודיע גנותו לעין כל.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

- א. שהעולות שעל ידן הוסכם בעיניו שהוא רשע יראה אותן בעצמו ולא על ידי שמיעה מאחרים, אם לא שנתחזק בעיר לאיש רשע עבור השמועות הרעות שיוצאות עליו תמיד.
- ב. אם הם אינן דברים פשוטים כל כך כאכילת דברים אסורים וכיוצא באלו, רק מצד שהוכיח אותו, צריך שיתבונן היטב על פי דרכי התורה אם הוא באמת עון, ולא יחליט תיכף את הענין בדעתו.
- ג. שלא יגדיל את העולה יותר ממה שהיא.
- ד. שיכוין לתועלת, דהיינו, כדי שיתרחקו בני אדם מדרך רשע כשישמעו שהבריות מגנות פועלי און, גם אולי הוא בעצמו ישוב על ידי זה מדרכיו הרעים כשישמע שהבריות מגנות אותו עבור זה, אבל לא יתכוין המספר להנות מהפגם ההוא שהוא נותן בו, ולא מצד שנאה שיש לו עליו, רק מצד האמת.
- ה. שלא יטמין עצמו לגנותו בצנעא, ובפניו יחניף לו, רק כשיספר יספר בפרסום, אם לא שיש לו ממנו אימה שיש לאל ידו להרע עמו, או מפני חשש מחלוקת מותר לגנותו בצנעא בפני כל אחד ואחד, והכל יתכוין לשם שמים כדי להשניאו שלא ילמדו ממעשיו.
- וכל זה רק לענין המספר, אבל השומע ממנו בכל גווני אסור להאמין ולהחליט הדבר בלבו שהוא אמת, אפילו אם שמע משנים ועל איש כזה, דשמא הכל הוא שקר³³, רק שיהיה הדבר אצלו לחוש בלבד עד שיתברר הדבר לאמתו.
- והוא הדין³⁴ אם יצא קול על אחד שעשה מעשה או שדיבר דבר שלא כראוי על פי התורה, בין שהוא איסור חמור ובין שהוא איסור קל אפילו הכי אסור לקבלו להאמינו בהחלטה, רק לחוש עד שיתברר הדבר, ועל אחת כמה וכמה שיהיה מאוד אם רוצה לספר את הדבר לאחרים, שלא יכוין להעביר הקול ולגלותו יותר.
- אולם זה בסתם איש ישראל, אבל אדם שנתחזק מכבר בלאו הכי לאדם רשע מפני שנתפרסם עליו כמה פעמים שעבר בשאט נפש על איסורין הידועין לכל ישראל שהוא אסור כניאוף וכיוצא בזה, על איש כזה מותר לקבל לשון הרע³⁵.

ו. אמר רבה בעלה בעיר אין חוששין משום ייחוד

³³ באר מים חיים על חפץ חיים לשון הרע כלל ד אות ז

³⁴ חפץ חיים לשון הרע כלל ז אות ד ה

³⁵ דסני שומעניה מקרי מי שיוצאות עליו שמועות רעות שעובר עבירות הללו ובודאי כל אנשי העיר לא ימעו תמיד, לכן כך ופעם כך עד של ידי זה נתחזק בעיר לחשוד על העבירות הללו ובודאי כל אנשי העיר לא ימעו תמיד, לכן שרי להסכים ולהחליטו לרע ולבזותו אפילו מי שאינו מכירו בעצם, מה שאין כן אם במקרה נשמע על אדם שעשה דבר שלא כהוגן ולא נתחזק עד עתה לזה אפילו שמע זה מהרבה אנשים אסור לסמוך על זה ולשנוא אותו וכ"ש לדבר עליו לשון הרע ולבזותו. באר מים חיים כלל ז ס"ק

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

כל איש שאסור להתייחד עמו, אם היה בעלה של אחת הנשים עמהם, מותר. שהרי בעלה משמר אותה³⁶.

אשה שבעלה בעיר אין חוששין להתייחד עמה³⁷, אפילו בעלה עיור או חרש³⁸, מפני שאימת בעלה עליה³⁹.

ואם היה זה המתייחד עמה גס בה, כגון שגדלה עמו או שהיא קרובתו, או שיש ביניהם קרבת דעת בשאר דברים, כגון למסחר שמביאים לרבוי הדברים או איזה קרבת ידידות, לא יתייחד עמה אף על פי שבעלה בעיר⁴⁰.

וכן אם קינא לה בעלה עם זה, לא יתייחד עמה אף על פי שבעלה בעיר⁴¹.

ודוקא בביתה אין בה משום יחוד אבל אם הולכת לבית אחר, ואין ידוע לבעלה להיכן הלכה⁴², אף על פי שבעלה בעיר יש בה משום יחוד⁴³.

ודוקא כשהלכה למקום שאין רגילה ללכת לשם, אבל אם רגילה לילך לשם, וכשלא ימצאנה בבית יש לו להבין שהלכה לשם, אין לאסור⁴⁴.

י"א⁴⁵ שאם בעלה נתן לה רשות ללכת לבית פלוני, חוששין ליחוד. וכ"ש כשנתן לה רשות לדבר דבר סתר עם פלוני, ולסגור הדלת, שאסור. ובזה אין שייך אימת בעלה. ויש מתירים⁴⁶ גם באופנים אלו בשעת הדחק.

³⁶ ואז האחרות בושות ממנה והיא משמרתם ב"ש שם ס"ק ח ועיין בשו"ת שבט הלוי חלק ה סימן רב שלא פשוט לו לסמוך להתיר בזה.

³⁷ ובבינת אדם שם כז כתב שיש לחוש קצת לשיטת רש"י שאוסר לכתחילה בעלה בעיר אך בשתי נשים ודאי מותר אך ב שו"ת שבט הלוי חלק ה סימן רג כתב אין ספק דלהלכה קיי"ל כתום ורוב ראשונים דבעלה בעיר אפילו לכתחלה מותר

³⁸ אור שמח הלכות איסורי ביאה פרק כב הלכה יב כתב סומא וסתברא שכ"ש אם הוא חרש

³⁹ מחלוקת בין רש"י ורמב"ם בטעם בעלה בעיר דלרש"י ודעמי' הטעם משום דהיא מתירא דילמא השתא אתי – אמנם להרמב"ם והשו"ע נראה הטעם משום דאימת בעלה עליה אין זה משום פחד דילמא השתא חזי לה אלא כל שהוא באותה העיר לעולם פחדו עליה והוא ענין רגש טבעי שבהיותו קרוב בעלותו עלי' וכבר העירו בזה גדולי האחרונים – ומה"ש פסק החיד"א בשיורי ברכה דאפילו אם הניד לה שמפליג רחוק בעיר וכן ראיתי שהביא בס' דבר הלכה מת"ח גדול בעירינו בשם ס' יד אלי' דדבר זה תולה במחלוקת רש"י ורמב"ם הנ"ל בטעם בעלה בעיר – דלרש"י מפליג אסור כמו בין נסך יו"ד ס' קב"ט ובש"ס עבודה זרה ס"ט – ולרמב"ם מותר דסתמא אמרו בעלה בעיר אין חוששין ולא חלקו

⁴⁰ שו"ת שבט הלוי שם

⁴¹ שם סעי' ח

⁴² דבזה לא שייך דמסתפי מבעלה השתא אתי כיון דאינו יודע היכן היא

⁴³ בינת אדם שער ב"ה ס' כ"ז

⁴⁴ שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק ד סימן סה

⁴⁵ חכמ"א שם

⁴⁶ שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק ד סימן סה וז"ל "נם בנתן לה רשות ליכנס עם פלוני לאיזה חדר ולסגור הדלת הרי יש להו לחוש שמא הבעל יחשוד ויקיש על הדלת שיפתחו לו, ואף אם לא הקיש על הדלת איזה זמן יקיש בכל עת משום דעל זמן גדול יחשוד יותר, שלכן אין להיות איסור יחוד אף בנתן רשות, ורק שייך דינו לאסור כשאמר לה שתסגור את הדלת על משך זמן גדול ולא יצטרכו לפתוח אף כשיקיש על הדלת אז

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

מי שבעלה עובד או לומד חוץ לבית כל היום, וידוע שיחזור בשעה מאוחרת, אם מקום לימודו או עבודתו מרוחק מאד מביתו, יש להחמיר ולא לסמוך על היתר בעלה בעיר⁴⁷.

אך כשהוא עצמאי ברשות עצמו, אף שאינו רגיל לבא בשעות אלו, אין לאסור, מאחר שיכול עכ"פ לבא כשירצה, ורק מצד הריחוק וההפסד צריך להיות שם, יש לה לחוש שמא נזדמן לו מי שיהיה שם, ויוכל ללכת לביתו, ואין איסור יחוד⁴⁸.

במקרה בו הוא מרוחק ממנה בעיר גדולה, ומדבר עמה משם בטלפון, וברור שלא יכול לבא בזמן הקרוב מחמת המרחק, יש להחמיר, ולא לסמוך על היתר בעלה בעיר⁴⁹.

ז. פתח פתוח לרשות הרבים אין חוששין משום ייחוד

בית שפתחו פתוח לרשות הרבים, אין חשש אפילו לפרוצים, או מי שעיסקו עם הנשים להתייחד שם עם ערוה⁵⁰. אך אם קינא אסור, ואם ליבו גם בה, יש אוסרים⁵¹ ויש מתירים, וכך נהוג להורות⁵².

יש מתירים ומחשיבים כפתח פתוח לרשות הרבים, אפילו אם הפתח סגור כל שאינו נעול⁵³. וי"א שדוקא פתוח ממש, אך אם הפתח סתום, אפי"א אינו נעול הוי יחוד⁵⁴. וראוי מן הדין לחשוש לדעת המחמירים בזה, ואין הרגילות של אופן סגירת הדלת גורם אם יש איסור יחוד או לא, אלא המציאות, האם יש אפשרות להתייחד ולבעול, והאם אינו מפחד כשהדלת סגורה בלא מנעול, שיכנסו פתאום⁵⁵.

ודאי אסור, דאף שבעלה אינו חושדה התורה הא אסרה לכל אינשי ונשי להתייחד אף לצדיקים, אבל בסתם נתינת רשות מהבעל להתייחד לכאורה אין לאסור דעדיין אימתו עליה ... עכ"פ יש להחמיר שלא בשעת הדחק אבל בשעה"ד אין לאסור"

⁴⁷ שו"ת שבט הלוי חלק ג סימן קפ ואגר"מ שם

⁴⁸ אג"מ שם

⁴⁹ שו"ת שבט הלוי ואגר"מ שם

⁵⁰ שם סעי' ט ופ"ת ס"ק ט וב' שו"ת שער יוסף סימן ג וברכ"י ס"ק ט

⁵¹ ח"מ וב"ש ס"ק יג

⁵² שו"ת שבט הלוי חלק ה סימן רג אות ד במחלוקת החמ"ח עם הט"ז אם בלבו גם בה מהני פתח פתוח הדעת נוטה למש"כ בט"ז להקל, דבעלה בעיר היא הקולא הכי גדולה בכל הסימן דהא שם מתירים יחוד ממש על חשבון שמתירא מבעלה וה"ט דרש"י דאוסר לכתחילה משא"כ פתח פתוח דההיתר מכח שאינו יחוד כיון דפתוח, ומ"מ עלינו להחמיר בזה לכל הדעות רק בהיתר פתוח ממש לא דלת סגורה בלי נעילת מפתח. (עיי' לעיל כתבתי בעניי להחמיר בדעת המחמירים בדלת סגורה שלא יקרא פתח פתוח).

⁵³ עזר מקודש שם ס"ק ט דודאי לא פלוג חז"ל וכל שיש צד מרתת אין חשש תמיד וכן ב' שו"ת מהרש"ם חלק ב סימן עו

⁵⁴ פ"ת ס"ק ט בשם שו"ת רע"א והב"מ וכן ב' שו"ת בנין ציון סימן קלח ועיי' בשו"ת שבט הלוי חלק ג סימן קפג שהביא ו סניף להקל מה שכתבת שהדלת סגורה אבל לא נעולה, וכבר ידוע מש"כ בפת"ש סי' כ"ב ס"ק ח' בשם הרשב"א אף רנ"א והרדב"ז סי' קכ"א דבכה"ג לא הוי יחוד, ואם כי הרבה מן הגדולים מחמירים בזה, מ"מ אצלכם נתוסף עוד היתר במה שכתבת שהחלונות פתוחות לרחוב והרי כ' בנו"ב אה"ע קמא סי' ע"א בפשיטות דזה לא הוי יחוד

⁵⁵ שו"ת שבט הלוי חלק ה סימן רג אות ד.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

אף להמחמירים לחשוש לאסור, במצבים מסויימים בבעלה בעיר כנ"ל, מ"מ בהצטרף סגירת הדלת בלי מנעול יש להקל⁵⁶.

בית שפתוח לרה"ר, גם החדרים הפנימיים מותרים בייחוד, אם דלתותיהם פתוחות⁵⁷. בלילה באפילה הוי יחוד⁵⁸, גם בפתח פתוח, וכן ביום אם הוא במקום שאין אדם רואה אותם, כגון תחת מרגלות המטה הרי הוא ייחוד, אפילו ברשות רבים ממש⁵⁹. מקום או שעה שאין עוברים ושבים מצויים, יש בו משום ייחוד, אפילו בפתח פתוח לרשות הרבים⁶⁰.

אם פתוח לחצר שיש שם ג' בני אדם, יש מסתפקים שאולי נחשב כפתח פתוח לרה"ר⁶¹. נחשב כפתח פתוח להחציר, גם אם פתוח לרחוב שאין מצויים בו רבים, אם אותו רחוב פתוח לרה"ר, ומצוי שרבים יראו או יעברו דרך רחוב זה⁶². והכל תלוי אם מתיראים בכל עת שיבא אדם לשם, ובבית הפתוח לחצר פעמים מתיראים ופעמים לא, לפי צורת הדירה⁶³.

בית שיש בו חלונות שפתוחים לרה"ר, נחשב כפתח פתוח לרה"ר, ומותר בייחוד, אולם מותר רק כנגד החלונות, או מקומות הנראים דרך החלונות מבחוץ⁶⁴.

י"א שבכלל היתר זה, גם אם יש אנשים בסמוך, שאפשר בכל רגע יבואו לשם⁶⁵.

⁵⁶ שו"ת שבט הלוי שם

⁵⁷ עזר מקודש שם "וכן כשיש חדר לפנים מחדר ויש שני דלתות מותר היטב וכן הוא בכל בנינים שבעולם ועכ"פ רובם שהבית פתוח לחצר והחצר לרשות הרבים ויש דלת לכל פתח ומ"מ כיון שאי אפשר לידע בפנים בשעת פתיחת שער החצר ויכול להיות שנכנסים לחצר בלי שירגישו בבית ע"י זה הרי הפתוח לחצר גופיה כפתוח לרשות הרבים... ונראה שכן הוא בחדר שנחלק כנ"ל והדלת שביניהם סתום וכשנפתח אי אפשר שיהי' בלי נשמע קולו אל חדר שבצדו שיש שם איש וכל שכן כשפתח החדר שבו איש פתוח אל חדר החלוק. וגם כשפתוח לחוץ כל שבדאי נשמע קול פתיחת הדלת להאיש יש צד להקל

⁵⁸ עזר מקודש שם "שבליה אין המקום ההוא פתוח כלל לרשות הרבים רק פתוח למקום שאין רבים מצויים וכמו חדר הפתוח למדבר לבד"

⁵⁹ פ"ת שם

⁶⁰ שו"ת שבט הלוי שם "כ' בכנה"ג בהנהגות הטור דדוקא ביום ולא בלילה, מלבד חצי שעה שבני אדם עוברים ושבים אבל אח"כ אסור, וכנראה לקח חצי שעה מהא דשבת כ"א ע"ב עד דכליא רגלי דתרמודאי שב' הפוסקים דהיינו חצי שעה, וא"כ יתכן שבוה"ז הוא מאוחר יותר כיון שבדרך כלל יש עוברים ושבים זמן ממושך בתחילת הלילה."

⁶¹ חכמת אדם כלל קי"ב דין ז' ועמ"ש בבינת אדם שער ב"ה סי' כ"ה:

⁶² עזר מקודש שם וגבול הפתיחה לרשות הרבים כשמפסיק מקום שאין רבים מצויים שם צל"ע מה הוא אם הגבול לבדי שרואה ממקום ההוא את מקום שרבים מצויים שם או איזה גבול אחר ועכ"פ צ"ל שמצוי שילכו מרשות הרבים לדירתו וצל"ע

⁶³ שו"ת שבט הלוי שם

⁶⁴ עזר מקודש שם אודות יחוד כשיש חלונות שנראה מבחוץ על ידיהם מה שבתוך הבית הרי זה כפתח פתוח לרשות הרבים כשאין זוויות המסתירות לגמרי מלהרגיש... ועיין שו"ת שבט הלוי שם

⁶⁵ עזר מקודש שם

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

בית שפתוח לפרוזדור, מסדרון, או מבואה, שיש שם מעלית שמצויים שם נוסעים, והדלתות פתוחות, כיון שהאנשים המחכים למעלית עומדים שם בפרוזדור, מותר להתייחד בשעות היום, ששכיח שם רגל בני אדם.⁶⁶

בית שבני המשפחה נמצאים בו, אין בו יחוד גם בחדר פנימי, ומותר לאיש ואשה להכנס שם אם אין נועלים את הדלת, ובני הבית יכולים להכנס בכל עת שירצו, ואפילו אם בני הבית ישנים מותר.⁶⁷

יש אומרים⁶⁸ שיש להזהר מייחוד במעלית, ואין להתיר אלא בשעת הדחק. אך דעת רוב הפוסקים להתיר⁶⁹, שהרי מיד עם העליה כהרף עין למקום המבוקש תפתח הדלת, ואנשים מבחוץ מחכים בכל רגע לכניסה, ואם יתעכבו שם באיזה דרך שהוא, תיכף ומיד ירגישו האנשים מכך.

אך בגס בה הרבה, וכן כשאשה נכרית מנהיגה את המעלית, שסתמן פרוצות ופגע בה איזה פעמים, בנסיעה ארוכה לכמה קומות יש לאסור.⁷⁰

וכן בבנין מגורים, בשעות בהם אין תנועת שכנים, אסור הייחוד במעלית. ועם שתי נשים, ודאי אין לאסור במעלית.⁷¹

ח. שקול'י דרגא מתותי ביני

בשני חדרים בבית, והוא בפנימי והיא חיצון, יש אוסרים⁷² גם אם נועל את הדרו, וקבעו זמנים שניתן לעבור בחיצון. ויש מתירים אם נועל את דלתו.⁷³ ויש שהורו להורות שהאשה תסגר עצמה, בתנאי שאין חדר או מקום משותף, ששני החדרים יוצאים אליו.⁷⁴

⁶⁶ שו"ת שבט הלוי חלק ג סימן קפ

⁶⁷ אבני ישפה אבהע"ז פח

⁶⁸ שו"ת מנחת יצחק חלק ד סימן צד ולפי"ד שם מותר אם הוא בנין משרדים או בית חולים בו מצויים אנשים רבים וסביר שהמעלית תעצור כמעט בכל קומה אך בשו"ת שבט הלוי חלק ג סימן קפב אסר מטעם אחר דבאיסור יחוד תרתי אית בי' חדא דחששו דיעשה עכשו עבירה, וחדא דכבר גזרו איחוד משום לתא דקריבה דערויות כיון דהיחוד הגורם הגדול לעורר מחשבת נאוף ולגלות ערוה ולפי"ז גם בכה"ג יש לאסור

⁶⁹ שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק ד סימן סה אות כב. שו"ת ציץ אליעזר חלק ו סימן מ – קונ' איסורי יחוד פרק כב ועיין בשו"ת שבט הלוי שם

⁷⁰ שו"ת אג"מ שם

⁷¹ שיהשו שלא יוכל לבעול לשתיהן בזמן קצר כזה וממילא לא יבעול כלל דמירתתי מהשניה שלא יספיק לבעול אותה. שו"ת אג"מ שם

⁷² שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק ד סימן סה אות יט.

⁷³ שער הציון סימן רלט ס"ק יז וז"ל לפי זה הישן בחדרו יחידי, אם בבית יש שם אשה לבד, ועל ידי זה שיהיה פתוח יהיה אסור יחוד, לא יפתחנו ולא יגיע לו שום ריעותא, כי שומר מצוה לא ידע דבר רע.

⁷⁴ שו"ת שבט הלוי חלק ה סימן רב אות ב.

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

ובשני חדרים זה על יד זה ושניהם פתוחים לחצר, ואינם פתוחים זה לזה, יש להתיר⁷⁵. אך יש להזהר שלפעמים רק עובי כותל דק מפסיק בין כניסה של חדר זה להאחר ובמצב זה כפתוחים זה לזה דמי, שכשיוצא ביציאתו מיד הכניסה של האשה מזדמנת לפניו, ובפרט כהיום שחולקים חדרים רק במחיצות קלות ששומעים מזה לזה, ושכיח במלונות במסדרונות ארוכים וחדר א' ממש ע"י השני, קשה להקל ושומר נפשו ירחק מזה, אם החדרים אינם פתוחים למקום עוברים ושבים⁷⁶.

ט. בעלה בעיר אין חוששין משום ייחוד שאני רב ביבי דששבינתיה הואי וגייסא ביה

מה שחתבאר שאשה שבעלה בעיר אין חוששין להתייחד עמה⁷⁷, מפני שאימת בעלה עליה⁷⁸, זהו בסתם. אבל אם היה זה המתייחד עמה גם בה, כגון שגדלה עמו או שהיא קרובתו, או שיש ביניהם קרבת דעת בשאר דברים, כגון למסחר שמביאים לרבותי הדברים או איזה קרבת ידידות, לא יתייחד עמה אף על פי שבעלה בעיר⁷⁹.

וכן אם קינא לה בעלה עם זה, לא יתייחד עמה אף על פי שבעלה בעיר⁸⁰.

י. אנשים מבחוץ ונשים מבפנים ... אנשים מבפנים ונשים מבחוץ ... אנא נעביד לחומרא

⁷⁵ חזון איש בספרו אבן העזר סי' ל"ד

⁷⁶ שו"ת שבט הלוי חלק ג סימן קפ

⁷⁷ ובבית אדם שם כז כתב שיש לחוש קצת לשיטת רש"י שאוסר לכתחילה בעיר אך בשתי נשים ודאי מותר אך ב' שו"ת שבט הלוי חלק ה סימן רג כתב אין ספק דלהלכה קיי"ל כתוס' ורוב ראשונים דבעלה בעיר אפילו לכתחלה מותר

⁷⁸ מחלוקת בין רש"י ורמב"ם בטעם בעלה בעיר דלרש"י ודעמי' הטעם משום דהיא מתירא דילמא השתא אתי – אמנם להרמב"ם והשו"ע נראה הטעם משום דאימת בעלה עליה אין זה משום פחד דילמא השתא חזי לה אלא כל שהוא באותה העיר לעולם פחדו עליה והוא ענין רגש טבעי שבהיותו קרוב בעלותו עלי' וכבר העירו בזה גדולי האחרונים – ומה"ט פסק החיד"א בשו"ר ברכה דאפילו אם הגיד לה שמפליג רחוק בעיר וכן ראיתי שהביא בס' דבר הלכה מת"ח גדול בעירינו בשם ס' יד אלי' דדבר זה תולה במחלוקת רש"י ורמב"ם הנ"ל בטעם בעלה בעיר – דלרש"י מפליג אסור כמו ביין נסך יו"ד סי' קכ"ט ובש"ס עבודה זרה ס"ט – ולרמב"ם מותר דסתמא אמרו בעלה בעיר אין חוששין ולא חלקו

⁷⁹ שו"ת שבט הלוי שם

⁸⁰ שם סעי' ה

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

נשים הרבה עם אנשים הרבה, אין חוששין ליחוד⁸¹, ולפיכך כבר התבאר לעיל דף פ: שמותר לשלוש נשים להתייחד עם שלושה אנשים⁸², אולם אם היו דני חדרים, האנשים מבחוץ, בחדר חיצוני, והנשים מבפנים בחדר פנימי, או להיפך אנשים מבפנים והנשים מבחוץ, ופירשה אשה לבין האנשים, או איש אחד לבין הנשים, אסורים משום ייחוד⁸³. ויש אסורים⁸⁴ אף בלא פירשה שחוששים שמא תכנס ולא ירגיש.

יא. אביי דייר גולפי רבא דייר קנה

בכל ארוע בו מתאספים אנשים ונשים, יש לעשות מחיצה שתמנע התערבות ביניהם. ואפילו בארוע של שמחה וקדושה כגון חתונה⁸⁵, ברית מילה⁸⁶, ובר מצוה וכדומה⁸⁷. וכל שכן בשאר ארועים. ואפילו יושבים בנפרד אינו מספיק אלא יש לעשות מחיצה שתמנע מהם לבא זה אצל זה⁸⁸.

דף פא:

⁸¹ שו"ע ונו"ב שם ו

⁸² ח"מ ט ב"ש שם ס"ק ה אבל במחזיקים לפריצות י"ל דגם בהרבה עם הרבה אסור דודאי חיישינן לה שו"ת שבט הלוי חלק ה סימן רב אות ב.

⁸³ שם סעי' ו

⁸⁴ רש"י בח"מ שם י

⁸⁵ ואע"ג שרש"י ד"ה גולפי כתב שהמחיצה בחופה ובדרשה, בחופה נהגו להקל שלא לעשות מחיצה ואפשר כיון שאינו אלא שעה מועטת, עיין כתב עת: אור ישראל (מאנסי) כא, תשס"א, עמ' קמא – קסא מהרב פלטיאל גרוס, או אפשר שבימינו בושים להתערב אם עומדים בנפרד גם בלא מחיצה, והפריצים מתערבים גם אם יש מחיצה ר"ל, וד"ל.

⁸⁶ ובשו"ת זכרון יוסף סי' י"ז להגאון ר' יעקב ז"ל כתב עמדותי מרעיד ומשתומם חיל ורעדה אחזתני על הפרצה הגדולה שעשו פריצי בני עמינו במקומם לעבור בשאט נפש על דת ודין תורתנו הקדושה ודת יהודית כו' ותערובות אנשים ונשים כמבואר בא"ח סי' תקכ"ט שלא יתערבו אנשים ונשים ועיין הגרע"א ובביאור הלכה א"ח סי' של"ט סעי' ג ד"ה להקל הביאו דברי הזכרון יוסף הנ"ל. ובס' תשב"ץ קמ"ן סי' שצ"ז כתב לענין אשה ליכנס לבית הכנסת עם האנשים למול התינוק בחיקה ואפילו אם בעלה או אביה מוהל או בנה דלאו אורח ארעא ליכנס אשה מקושטת בין האנשים וכי האי גוונא פרכינן בפ' האיש מקדש דף ג"ב וכי אשה בעזרה מנין פן יתגרו בה פרחי כהונה כו' ומי שיש בידו למחות ימחה כו' אף על גב דמרידי בעבודתיהו ולא מהרהרי הרואים חושדים ואפילו אדם עם אשתו ועוד אין כל אדם יודע שהיא אשתו ועוד וכי בחנם הי' עזרת נשים לבד ונראה דמצוה הבאה בעבירה היא כדכתיב הנה שמוע מזבח טוב וכו' וכל האיש הירא דבר ה' יש לו לצאת מביהב"נ כו'.

⁸⁷ שו"ת משנה הלכות ח"ז יב ועיי"ש שיש גם לעשות מחיצה שלא יבואו להסתכלות בנשים ודאי במקום קדושה כבית הכנסת, אולם עיין באגרות משה או"ח א לט שאינו משום הסתכלות אלא צריכים לעשות מחיצה ממש כוז שתמנע מלבוא לידי קלות ראש, ולכן אין מספיק מחיצה של עשרה טפחים מן הקרקע שאינה כלום לענין קלות ראש, שהרי יכולים לדבר ולהרבות שיחה עם הנשים בלי שום קושי וליגע בדיהם, ואין לך קלות ראש גדולה מזו ונחשבו כמעורבין ממש ואסור מדאורייתא.

⁸⁸ שו"ת משנה הלכות ח"ז מב

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

יב. זה' יסלח לה ... באשה שנדרה בנזיר ושמע בעלה והפר לה והיא לא ידעה שהפר לה בעלה והיתה שותה יין ומטמאה למתים

כבר התבאר במסכת נדרים דף פג. ובנזיר דף כא: שהאשה שנדרה⁸⁹ או נזרה והפר לה האב או הבעל, והיא לא ידעה שהפר ועברה על נדרה נזירותה או על שבועתה בזדון, הרי זו פטורה. ואף על פי שנתכוונה לאסור, הואיל ונעשה ההיתר פטורה, ועל זה נאמר (במדבר ל פסוק ו, ט) זה' יסלח לה, ומכין אותה מכת מרדות מפני שנתכוונה לאיסור⁹⁰.

יג. מתייחד אדם עם אחותו ודר עם אמו ועם בתו

כבר התבאר לעיל דף פ: ש מותר לאדם להתייחד עם כל יוצאי חלציו⁹¹, ולפיכך מותר לאם להתייחד, ולדור בקביעות, עם בנה, ובן בנה, ובן בן בנה, וכן האב עם בתו, ובת בתו, ובת בת בתו, והבעל עם אשתו נדה⁹².

וכן מותר לאדם להתייחד עם סבתו ואם סבתו, ומותר לאשה להתייחד עם סבה ואב סבה.

יש אוסרים להתייחד עם אחותו⁹³. ויש מתירים⁹⁴. והמחמיר תבא עליו ברכה⁹⁵. אך המנהג להקל להתייחד לפרקים⁹⁶. ומ"מ במקום בו אין מכירים שזו אחותו, יש להמנע להתייחד משום חשד⁹⁷.

⁸⁹ רמב"ם הלכות נדרים פרק יב הלכה יח

⁹⁰ ומייתי לה מקרא דכתיב אשה הפרם זה' יסלח לה מלמד שהיא צריכה כפרה וסליחה. רדב"ז שם

⁹¹ ב"ח שם מובא בפ"ת ס"ק ב

⁹² שם סעי' א

⁹³ ב"ש בדעת הרמב"ם הטור והשו"ע

⁹⁴ רא"ש ורש"י מובא בב"ש שם

⁹⁵ ח"מ שם ס"ק א בשם הרמזים חכמ"א שם יב

⁹⁶ שו"ת ציץ אליעזר חלק ו סימן מ – קונ' איסורי יחוד פרק כ "חזונו דלא משתבש עמא דנהיגי בפשיטות בהיתרא דיתוד עם אחותו בלי פוצה פה ומצפצף, ויפה כותב בספר ערך שי על אה"ע דלבא ולגזור איסור בזה הוא נזירה דאין רוב הציבור יכולין לעמוד בו דמה יעשו אח ואחותו מוכרחים לסמוך אשלהן אביהם ולא ימלטו מלהתייחד"

⁹⁷ שו"ת אמרי יושר ח"ב סי' מג

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

לדור בקביעות עם אחותו, ליותר משלושים יום אסור לכו"ע⁹⁸. ויש אוסרים⁹⁹ בדירה קבועה, ביותר משלושה ימים.

יד. אסור להתייחד ... ואפילו עם בהמה ... אביי מכלליה מכילה דברא רב ששת מעבר ליה מצרא

לא נחשדו¹⁰⁰ ישראל על משכב זכר, ולא על משכב בהמה, לפיכך אין איסור להתייחד עמהם. והמחמיר על עצמו שלא להתייחד עם הזכר והבהמה הרי זה משובח. וגדולי החכמים היו מרחיקין מייחוד הבהמה, ובדורות הללו במקומות¹⁰¹ שרבו הפריצים, יש להתרחק מלהתייחד עם הזכר. ומי שנכשל במשכב זכר, אף אם עשה תשובה שלמה, הרי הוא באיסור יחוד עם הזכרים¹⁰².

טו. מתייחד אדם עם שתי יבמות ועם שתי צרות עם אשה וחמותה עם אשה ובת בעלה עם אשה ותינוקת שיודעת טעם ביאה ואין מוסרת עצמה לביאה

חתן שפירסה אשתו נדה קודם שיבעול, אסור להתייחד עמה, אלא היא ישנה בין הנשים והוא ישן בין האנשים, ואם בא עליה ביאה ראשונה ואח"כ נטמאת, מותר להתייחד עמה¹⁰³.

מותר להתייחד עם שתי יבמות, או עם שתי צרות (כלומר שתי נשים של אותו אדם), או עם אשה וחמותה, או עם אשה ובת בעלה, או עם אשה ובת חמותה, מפני ששונאות זו את זו ואין מחפות זו על זו.

⁹⁸ שו"ת אמרי יושר שם וכדבריו נקט בצי"א הנ"ל

⁹⁹ שו"ת שבט הלוי חלק ה סימן רא

¹⁰⁰ שו"ע ונו"כ שם סי' כד

¹⁰¹ בב"ח כ' דהרב כתב זה לפי מדינתו שהיו פרוצים בעבירה זו, אבל במדינתנו א"צ להתרחק מדינא רק ממדת חסידות ומ"מ נראה דוקא יחוד בעלמא אבל לשכב יחד ומכ"ש שני רווקים יחדיו בכל מקום צריך להתרחק ולמהות ביד העושים כן. ח"מ וב"ש שם א. ובעו"ה בימינו חזר הדבר לימי הרב במקומות מסויימים. ועיין חכמ"א כלל קכו אות יד.

¹⁰² רוח חיים (פאלאני') שם

¹⁰³ שו"ע ונו"כ שם כב סעי' א

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

וכן עם אשה שיש עמה תינוקת קטנה, שיודעת טעם ביאה ואינה מוסרת עצמה לביאה, שאינה מזנה לפנייה, לפי שהיא מגלה את סודה¹⁰⁴. ובאלו מותר אפילו מי שעסקו עם הנשים¹⁰⁵.

גיל יודעת טעם ביאה ואינה מוסרת, י"א שהוא מאז שבושה לעמוד לפני ערומה (בערך גיל 5/6) עד גיל ט" שנים¹⁰⁶. וי"א¹⁰⁷ עד גיל 12. ויש להחמיר¹⁰⁸ שלא לסמוך עליה, כשומרת, ביתירה מגיל 9 או פחותה מגיל 5.

וכן אם יש תינוק בן 7 עד 9 שנים, הרי הוא שומר ומציל מייחוד כתינוקת¹⁰⁹, אבל בגדול מגיל תשע, אינו מועיל¹¹⁰.

וכל זה אינו אלא בעיר, אבל בשדה בדרך אסור¹¹¹.

טז. הגדילו זה ישן בכסותו ... תינוקת בת תשע שנים ויום

אחד תינוק בן שתיים עשרה שנה ויום אחד ... כדי שיהיו

שדים נכוננו ושערך צמח ... בושה לעמוד לפניו ערום

אסור ... יצר אלבשה

כבר התבאר לעיל דף פ: שהמחבק אחת מן העריות, שאין לבו של אדם נוקפו עליהן, או שנשק לאחת מהן, כגון אחותו הגדולה, ואחות אביו או אמו וכיוצא בהן, אע"פ שאין לו שם שום תאווה, ולא הנאה כלל, הרי זה מגונה ביותר, ודבר חמור¹¹² הוא, ומעשה טפשים הוא, שאין קריבין לערוה כלל

¹⁰⁴ שם סעי' י

¹⁰⁵ ב"ש ס"ק יד

¹⁰⁶ פ"ת ס"ק חא בשם הב"ח ו' שו"ת בית שלמה חלק אורח חיים סימן מח

¹⁰⁷ הגאון פנים מאירות ח"ב סי' קל"א כ' בפשיטת דגם בת י"ב עדין היא בגדר אינה מוסרת עצמה לביאה

¹⁰⁸ שו"ת שבט הלוי חלק ה סימן רד ויש ד' שיעורים בקטנה, בת ביאה, שהוא מגיל 3 יודעת טעם ביאה, ש"א שהוא רק מאז שבושה לעמוד ערומה וי"א שהוא אותו השיעור של בת ביאה אינה מוסרת עצמה לביאה, שהוא עד גיל 9 וי"א עד גיל 12 מוסרת עצמה לביאה וי"א מגיל 9 וי"א מגיל 12

¹⁰⁹ עזר מקודש ס"ק י

¹¹⁰ סדרי טהרה יו"ד קצב סעי' ד ס"ק יג

¹¹¹ ח"מ ס"ק יד דשמה תלך למקום צנוע ותזנה

¹¹² בשו"ע הלשון "ודבר אסור הוא" ועיי' בב"ח בקו"א מש"כ בזה ועיי' באוצר הפוסקים אות נא בשם בתי כהונה דאין כונת המחבר "לאיסור קבוע וחמור אפילו מדרבנן כשאר איסורים אלא דרך אזהרה בעלמא וכו' וחומר לשון הוא להחמיר בענין לפי פחיתותו"

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

בין גדולה בין קטנה¹¹³, חוץ מהאם לבנה והאב לבתו ובת בתו¹¹⁴. ובבת בנו¹¹⁵ יש לבעלי נפש להחמיר¹¹⁶ אך שאין למחות ביד המקילין. ומותר לנשק אחותו הקטנה¹¹⁷. וכן מותר לישן בקירוב בשר עם אחותו הקטנה בת ג' שנים.

ביצד, מותר האב¹¹⁸ לחבק בתו ולנשקה, ולישן עמה בקירוב בשר, וכן האם עם בנה, כל זמן שהם קטנים. אבל עם בת בתו וכ"ש בן בתו אסור לישון בקירוב בשר.

הגדילו, שהגיע בתו לגיל אחת עשרה ובנו לגיל שתיים עשרה, או שנעשה הבן גדול והבת גדולה עד שיהיו שְׁדִיִּים נָכְנוּ וּשְׁעָרָהּ צִמָּחַ (יחזקאל טז פסוק ז), ואפילו עדיין לא הגיעו לגיל אחת עשרה ושתיים עשרה, אע"ג שמותר לחבק ולנשק, אסור לישון בקירוב בשר. ולכן זה ישן בכסותו והיא ישנה בכסותה. וראוי בבנים להימנע מלישון בקירוב בשר כבר מגיל תשע¹¹⁹.

ואם היתה הבת בושח לעמוד לפני אביה ערומה, או שנתקדשה, וכן אם האם בושח לעמוד בפני בנה ערומה, ואע"פ שהם קטנים, משהגיע ליכלם מהם, אין ישנים עמהם אלא בכסותן כמבואר להלן שם. וי"א¹²⁰ שאף חיבוק ונישוק אסור בכה"ג ולא נהגו כן.

יז. שקליה לבת ברתיה אותבוה כנפיה

מותר לאיש¹²¹ לשחק עם נכדותיו, ולאשה עם נכדיה, ואפילו ליטלן בחיקו או בחיקה, אם כוונתו לעשות בזה קורת רוח להוריהם, וכן נהגו מגדולי החכמים וכלל גדול אמרו חז"ל שהכל לשם שמים.

¹¹³ דלא חילקה תורה בין גדולה לקטנה וכיון שיכול ליהרג ע"י קטנה יתירה מבת ג' שנים ובחדא מחתא מחתינהו קרא לא תקרבו לגלות ערוה א"כ משעה שנאסר בה גילוי עריות נאסר בה הקריבה (מעיל צדקה סי' יט)

¹¹⁴ שם ה"ו וסעי' ז ובשו"ע שם כא ונו"כ שם

¹¹⁵ אגרות משה אבהע"ז ח"א סי' ס

¹¹⁶ ושם כתב על זה "עכ"פ מצינו שיש דברים שאין לומר עליהם איסור ולא היתר ולא גם דין ספק, וזהו דין חבוק ונשוק לבת הבן לח"מ ולב"ש ולכן השמיטוהו וצ"ע לדינא ולמעשה".

¹¹⁷ באר היטב סוס"ק יד

¹¹⁸ שם ה"ו וסעי' ז ובפני משה ס"ק ה

¹¹⁹ שם ובבאר היטב ופתחי תשובה ס"ק ו וערוך השלחן סעי' י

¹²⁰ אוצר הפוסקים שם אות נה בשם נתל"ש

¹²¹ ערוך השלחן שם

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

יח. אסור לאדם שיקדש את בתו כשהיא קטנה עד שתגדיל ותאמר בפלוני אני רוצה

כבר התבאר לעיל דף מא. שלמרות שהקנתה¹²² התורה לאב את הזכות לקדש בתו קטנה, מ"מ י"א שאסור לקדש בתו כשהיא קטנה¹²³, וי"א¹²⁴ שאינו איסור אלא מצוה שלא יקדש כשהיא קטנה, ואפילו באומר לה צאי וקבלי קדושין מצוה שלא יקדש¹²⁵ אדם בתו כשהיא קטנה, עד שתגדל ותאמר בפלוני אני רוצה, וכל זה שמא לבשתגדל לא תתרצה בו, שהרי לא היה מרעתה¹²⁶.

ואם יש לה דעת לומר בפלוני אני רוצה מצוה להשיאה¹²⁷.

יש אומרים שמה שנהגו בזמן בעלי התוספות ומאוחר יותר בזמן גדולי אשכנז לקדש הבנות כשהן קטנות, משום שאנו בגלות ואין לנו תמיד סיפוק כדי צרכי נדוניה, לכך משיאין אותה בעוד יש לאל ידם, ועוד אנו עתה מתי מעט ואין מוצאין תמיד זיווג הגון לכך הקדימו, וְהַהֲגִין קודם זכה, וסיימו הפוסקים כן נוהגין. אולם בימינו אין נוהגין כן.

יט. אין משתמשים באשה ... כאידך דשמואל ... הכל לשם שמים

כבר התבאר לעיל דף ע. שאסור להשתמש¹²⁸ באשה כלל, בין גדולה בין קטנה, בין שפחה בין משוחררת, שמא יבא לידי הרהור עבירה.

באיזה שימוש אמרו, ברחיצת פניו ידיו ורגליו, אפילו ליצוק לו מים לרחוץ פניו ידיו ורגליו, אפילו אינה נוגעת בו, והצעת המטה כלומר פריסת הסדינים, והכנסת הכר והכסת לציפה וציפית, בפניו, ומזיגת הכוס, ולעמוד

¹²² שו"ע ונו"כ שם לו ח

¹²³ ח"מ שם יד

¹²⁴ ב"ש שם יא וז"ל נראה דלית' הלכת' כרב דאמר אסור דהא מצינו כמה מעשים בש"ס דהיו מקדשין בקטנות וכ"כ המ' פ' אף על פי אלא מצוה הוא לצאת מממנו דרב

¹²⁵ כ"כ ח"מ שם וכ"מ בב"ש שם אך במקנה בקנ"א כתב דבכה"ג מצוה ובכך העמיד הגמ' בסנהדרין עו שמצוה לקדש את בתו סמוך לפרקה

¹²⁶ ואף על גב דאמרינן דניחא לה בכל דהו דטב למיתב טן דו מלמיתב ארמלא, התם הוא בגדולה דכיון דשוויה שלוח מדעתה סברה וקבלה ולא חיישינן לאימלוכי, אבל בקטנה דשלא מדעתה איכא למיחש שמא לבשתגדל לא תתרצה בו. לבוש שם ט"ז ה

¹²⁷ ב"ש שם דקודם פרקן מצוה להשיאן

¹²⁸ שו"ע ונו"כ אבהע"ז כא ה

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

לשמש לפניו בסעודה¹²⁹, שאין עושה לאיש דברים אלו אלא אשתו לבדה. ויש אומרים שהוא הדין לאכול עם ערוה מן קערה אחת גם אסור כמו באשתו נדה.

ויש אומרים עוד שכל דבר שאינו עושה דרך חבה, מותר אם כונתו לשמים, כגון לעשות נח לאביה ולאמה וכה"ג¹³⁰, לכן נהגו להקל בדברים אלו¹³¹, ורחמנא לבא בעי¹³².

יש מקילין בכל אלה¹³³, ואומרים שלא אסרו חז"ל כל אלה אלא במקום ייחוד, אבל במקום שרוב בני אדם מצויים מותר¹³⁴.

ונהגו להקל בהצעת המטה, והבאת אוכלים ומשקים לשלחן על ידי משרתת, וסומכים על הסוברים שכשיש שם רבים אין קפידא¹³⁵. וכן הוא כשאשתו עמו שאין קפידא¹³⁶. ויש מקילים¹³⁷ שכל שהוא דרך שירות אין איסור בדבר, מלבד לרחוץ פניו ורגליו או אכילה עמו בקערה אחת שאסור שאין לך קירוב גדול מזה.

אין לתמוה¹³⁸ על המנהג שנהגו בכל תפוצות ישראל, כשבאים אורחים לבית בעה"ב ואשת הבעה"ב מכבדם מאכילם ומשקם ומוזגת להם כוסות ואין איסור כלל בזה, ואפילו אם בעל הבית אינו מיסב עמהם כיון שאיננה עושה דרך שימוש התקרבות

¹²⁹ עיין ב"ש ח שמה שמוטל על אשתו לעשות לבעלה מכל מה שהי' מחויב' לעשות, אסור לעשות לו אשה אחרת. ועיין שם סי' פ סעי' ד

¹³⁰ ב"ש שם יא

¹³¹ בב"ח כתב בשם מהרש"ל כגון לרקד עם הכלה כדי לחבבה על בעלה או משום כבוד אביה ות"ח ראוי להחמיר עכ"ל וסיים בב"ח ובמלכותינו נהגו הגדולים שבדור להקל בכלה והיכא דנהוג נהוג והיכא דלא נהוג איסורא איכא. ח"מ שם ו

¹³² וז"ל ריטב"א סוף קדו' הכל לפי דעת ויראת שמים וכן הלכתא דהכל כפי מה שאדם מכיר בעצמו שיצרו נכנע וכפוף לו ואין מעלה מינא כלל מותר לו להסתכל ולדבר עם הערו' ולשאול בשלום א"א והיינו ההיא דר"י דיתיב אשערי מבילה ורב אמי דנפקא לי' אמהתא דבי קיסר וכמה רבנן דמשתעי בהדי הנהו מטרונאיתא ורב אדא בר אהבה דנקט כלה אכתפי' ורקיד בה ולא חייש להרהורא מטעמא דאמרן אלא שאין ראוי להקל בזה אלא לחיסר גדול עכ"ל. בית מאיר שם

¹³³ היינו באכילה בקערה אחת או להושיט מידו לידה אסור כשאשתו נדה מ"מ באשה אחר' לא חיישינן להרהור בכה"ג אבל רחיצת ידים והצע' מטה ומוזגת הכוס ל"פ הרשב"א

¹³⁴ ולכן התירו במרחץ לרחוץ מגויות שפחות, וכן נוהגין במדינות אלו ואומרים כיון שמשתמשין בהן דרך שפחות ובזיון אינן באין לידי הרהור. רמ"א שם ובב"ח העיד שמצא במרדכי ישן כתוב אם יכול לזוהר מהרהור והנמנע מתברך עכ"ל ע"כ שומר נפשו ירחק מזה. ח"מ שם ה, ואם אין מכוסה בכל גופה ושערה אסור כמ"ש בא"ח סי' ע"ב. ב"ש שם י

¹³⁵ אולי כמו שמועיל בנדה שתושיט מאכל ומשקה לאישה על השלחן ביד שמאלית אולי כן הוא אודות פנויה או אשת איש להסוברי' שגם בהן שייך מניעת הושטה וכן שייך מדת חסידות להזהר כשאפשר בקל גם שיש שם רבים ובהושטה ביד שמאלית אולי קיל במדת חסידות היטב. עזר מקודש שם

¹³⁶ וכן בכל אופן דלא שייך איסור ייחוד. ומכל מקום נכון להזהר שלא תציע לפניו. וכן אם עוצם עיניו בשעת ההצעה. ובשעת הבאת האוכלים והמשקים להשלחן אולי על ידי זה אין עוד חשש לכ"ע. עזר מקודש שם

¹³⁷ ערוה"ש שם ז

¹³⁸ ערוה"ש שם ט ועיין שו"ת אנרות משה יורה דעה חלק א סימן צ

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

אלא מפני הכנסת אורחים ומפני שעליה מוטל כל צרכי הבית אין איסור בדבר, וכן באבסניא מלון או מסעדה, כשבעלת האבסניא או מלצרית, מגישה לאורחים אין זה דרך שימוש התקרבות אלא דרך שירות.

מותר לעשות בדיקת דם ע"י אחות, וכדומה, ובמקום שאפשר בודאי מצוה לעשות ע"י איש¹³⁹.

יש אומרים שאין לנהוג אפילו עם אשתו בדברים של חבה בפני אחרים משום דנראה פריצותא.

¹³⁹ שו"ת שבט הלוי חלק ב סימן קמג הנה ידוע מחלוקת הפוסקים בזה אם מותר למשש דפק דאשת איש ושאר עריות, דיש מחמירים גם במקום סכנה, לדעת הרמב"ם דס"ל דקריבה דעריות אסור מה"ת, ויש מקילים אפילו שלא במקום סכנה, ויש מכריעים בין מקום סכנה לשלא במקום סכנה, עיין ש"ך יו"ד סוס"י קצ"ה ובש"ך שם סי' קנ"ז ס"ק יו"ד, ובבית שמואל אה"ע ריש סי' כ', ובס"ט סוס"י קצ"ה וכמדומני דהמנהג כהפלתי יו"ד שם דכל שבמלאכתו עוסק אין חשש בזה, ועכ"פ בדבר שהוא קרוב לסכנה, דהיינו שהוא נוגע למחלה בחלל הגוף ורוב בדיקות הדם הם על דרך זו, ואולי בדיקת דם בכלל קיל מהג"ל דאינה רק דקירה ועקיצה להוציא דם ואינו דומה למישוש הדפק וכיו"ב, ומ"מ במקום דאפשר בודאי מצוה לעשות ע"י איש, ומכ"ש בדורינו הפרוץ שרוב העוסקות בזה הולכות חשופי בשר, ומ"מ במקום דא"א בענין אחר נראה דאינו בכלל קרובי דעריות.